

Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΩΝ ΣΕΡΒΩΝ

ΑΡΑΛΛΗΛΩΣ πρὸς τὰ γλυπτικά ἔργα, τὰ ὁποῖα, κοσμοῦντα τὸν ναὸν τοῦ Κόσσοβου, μαρτυροῦν διὰ τὴν γιγαντιαίαν ἐπίδοσιν τῆς γλυπτικῆς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰβάν Μέστοροβιτς, ἀναπτύσσει καὶ ἡ ἐθνικὴ ζωγραφικὴ τῶν Σέρβων ἓνα τάλαντον, τὸ ὁποῖον ἂν δὲν ἔχει φθάσει ἀκόμη τὴν δύναμιν τῆς πρωτοτυπίας τοῦ Μέστορο-

βιτς, πάντως ὁμως εὐρίσκεται εἰς τὸν δρόμον, ποῦ θὰ τὴν φέρῃ εἰς ἓνα ἐνδοξον τέσμα.

Ἦμπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς ὅτι διὰ τὸν ναὸν αὐτὸν συνεισέφερεν ὁλόκληρος ἡ Σερβικὴ καλλιτεχνία ὅλας τῆς τὰς δυνάμεις καὶ διὰ τοῦτο ἡ γλυπτικὴ καὶ ἡ ζωγραφικὴ, ποῦ παῖζουν τόσον σπουδαῖον ρόλον εἰς τὰ μνημειώδους ἀρχιτεκτονικῆς δημιουργήματα, προσεπάθησαν καὶ ἐπέτυχον νὰ ἀφήσουν, ἡ μὲν πρώτη ἐπὶ τοῦ λίθου, ἡ δὲ δευτέρα ἐπὶ τῶν πινάκων τῆς, ὅλας τὰς ἐκφάνσεις τῆς Σερβικῆς ψυχῆς διαρκούσης τῆς Τουρκικῆς δουλείας, ἐκδηλοῦσαι εἰς σκῆματα καὶ εἰς χρώματα τὰ θρυλικά εἰς ἡρωϊσμὸν κατορθώματα τοῦ Μάρκον Κράλιεβιτς, ποῦ ἀποτελοῦν τὴν ἐποποιίαν τῆς προσπιθούσης νὰ διαρρήξῃ τὰ δεσμὰ τῆς βουνίσιας φυλῆς.

Εἰς τὴν Ἐκθεσὶν τῆς Ρώμης, ὅπου εἶχαν ἐκτεθῇ ἀπεικονίσεις τῶν ζωγραφικῶν ἔργων τοῦ ναοῦ τοῦ Κόσσοβου, ἡ Σερβικὴ τέχνη ἔκαμεν ἐνώπιον τῶν ξένων, ποῦ ἔρχονταν ἐπ' αὐτῆς τῆς μάτια ἐξεταστικά, μίαν τιμητικὴν ἐξομολόγησιν.

Ζημιωθεὶα καὶ αὐτῇ, καθὼς ἡ γλυπτικὴ, μὲ τὰς μεγάλας παραδόσεις, εἶπεν, ὅτι βαίνει πρὸς τὴν *grande peinture*, πρὸς τὰς μεγάλας συλλήψεις τῆς φαντασίας, αἱ ὁποῖαι, ἀντλοῦσαι τὰ θέματα τῶν εἴτε ἀπὸ τὴν ἱστορίαν εἴτε ἀπὸ τὸ παραμῦθι, ἀφί- νουν ἐπάνω εἰς τὴν ὁθόνην νὰ χυθοῦν εἰς χρῶμα καὶ σκῆμα τὰ ὑψηλότερα ἰδεώδη τῆς φυλῆς. Μὲ τὸ πινέλο τῶν οἱ ζωγράφοι αὐτοὶ παῖζουν Μπόιτο, παῖ- ζουν Μάγιερμπερ.

Ὁ Μίρκο Ράτκι, ὁ Λιούμπα Μπάμπιτς καὶ ὁ Το- μισλάβ Κοιτμάν εἶνε τὰ μεστωμένα ἐκεῖνα μπράττα, ποῦ ἀρπάζουν τὸν θεατὴν ἀπὸ τὴν εἰρηρικὴν πεζό- τητα διὰ νὰ τὸν ἐκφρενδονίσουν εἰς τὰς καταγίδας τοῦ πάθους καὶ τοῦ πόνου. Ἐχοῦ πρὸ ἑαυτοῦ ἓνα ἔργον τοῦ Ράτκι. Παριστᾷ τὸν Μάρκον Κράλιεβιτς ἑτοι- μόν νὰ πιατῇ μὲ κάποιον ἄλλον ἥρωα. Ἐχουν κατεβῇ καὶ οἱ δύο ἀπὸ τὰ ἄλογά των, ποῦ εἶνε τόσον ἀγρι- εμμένα καὶ ὁ ὄγκος των φουσκώνει ἀπὸ τόσον πα- ροξυτμὸν ρώμης, ὥστε ἡ θέα τῶν ἀντιμετωπιζομένων ἀνοικτῶν στομάτων των, νὰ σὲ κἀνῃ ν' ἀκούῃς τὸν χιῶδὴ χρομετισμὸν των, βροντὴν ποῦ θὰ συγχο- νίξῃ τὰ βουνά. Οἱ ἥρωες εἶνε ἀνασκαυπομένοι. Αἱ φλέβες ἐτοιμάζονται νὰ διαρραγοῦν εἰς τὰ μπρά- ττα τοῦ Κράλιεβιτς, τὰ ὅμοια μὲ χορῖνες. Ἡ γρο- θιές του εἶνε μαυρὸς σὺν τὸ σίδερο. Τὸ κεφάλι του προτείνεται κατὰ τοῦ ἀντιπάλου, ὅπως οἱ κριοὶ ἀπὸ τοὺς πολιορκητὰς κατὰ τῶν πύργων ποῦ ἐτω- ριάζοντο κατὰχαμα.

Ἄλλος ζωγράφος, ὁ Στέβα Τοντόροβιτς, παρου- σιάζει μίαν ἱστορικὴν σελίδα τοῦ ἔθνους του: Τὴν στέφιν Στεφάνου τοῦ Πρώτου Στεφθέντος. Σαράντα περίπου πρόσωπα εἰς τὴν σκηνήν. Ὁ ἴδιος ζωγρα- φίζει τὴν εἴσοδον τοῦ βασιλέως Συμεῶνος εἰς μονα- στήριον ἄλλος μεγαλειώδης πίναξ, γεμάτος Βυζα- ντινὸν χρωματισμὸν, μὲ τοὺς δεσποτὰδες, τοὺς ὀπλί- τας καὶ τοὺς θόλους τῶν ἐκκλησιῶν ποῦ φαίνονται εἰς τὸ βάθος τῆς μεγάλης αὐλῆς.

Οἱ «Ἀμαρτωλοὶ» τοῦ Μίχο Μαρίγκοβιτς, πρό- σωπα ἀπὸ τὰ ὁποῖα μὲ τὰ νύχια των κατεβάζουν κόκκινες καὶ μαυρὸς βδέλες αἵματος καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Ράτκι, ποῦ παριστᾷ τὴν Κόλασιν τοῦ Δάντου, προ-

καλοῦν ῥίγη τρόμου τόσον εἶνε ζωντανὸς ὁ πόνος των.

Παραπλεύρως μὲ τὴν ζωγραφικὴν—μελόδραμα, ἔρχεται καὶ ἡ ζωγραφικὴ—ὀπερέττα, ἡ ζωγραφικὴ τῶν σαλονιῶν, ποῦ ἐδῶ εἰς τὰς Ἀθήνας κυριαρχεῖ καθε καλλιτεχνικῆς ἐκθέσεως. Ὁ Μάρκος Murat φαίνεται νὰ εἶνε ὁ κορυφαῖος ὅλων, καὶ ὁ πίναξ του ὁ ἐπιγραφόμενος: «Orae Ragusinae»—χαλασμένες ἀρχαῖες ταράτσες μέσα σὲ κάμπο μὲ κυπαρίσσια—δικαίως ἔκαμε τοὺς Εὐρωπαίους κριτικούς νὰ ἀπο- φανθοῦν, ὅτι διὰ τὴν γλυκύτητα καὶ κάποιον ἀο- ριστον βάθος μελαγχολίας, ποῦ ἐμπνέουν αἱ συνθέ- σεις του, φέρουν εἰς τὸ στόμα τοῦ θεωμένου αὐτῆς, στίχους ἀπὸ τὸν Βερλαῖν.

Αὐτὴ σὲ λίγα λόγια ἡ καλλιτεχνικὴ ἐπίδοσις τῶν φίλων γειτόνων μας. Καὶ ἐκεῖνο ποῦ δὲν ὑπόρχει λόγος νὰ ἀποκρυβῇ, εἶνε ὅτι τὰ πινέλα καὶ τὰ σμι- λάκια τῶν Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν θὰ ἔχουν ἤδη παρὰ τὸ πλευρόν των ἄλλα, πρὸς τὰ ὁποῖα διαρκῆς θὰ γίνεται ἡ σύγκρισις. Γιατὶ ἀρὰ γε εἰς τὴν Σερβίαν νὰ εὐρεθῇ ἓνας Μέστοροβιτς καὶ εἰς τὴν πόλιν ὅπου ἀκόμη ἀκούεται ὁ ἦχος τῆς σμίλης τοῦ Σκόπα καὶ τοῦ Φειδία, τὸ Πεντελίσιον μάγμαρον νὰ δεικνύῃ τόσας δυστροπίας εἰς τὸ νὰ προσλάβῃ ὥραιες φόρμες;

Πρέπει νὰ ἀπελπισθῶμεν δι' ὅ, τι συνέβη ἔως τώρα; Ἐγὼ προτιμῶ ν' ἀτενίζω πρὸς τὸ μέλλον μὲ ὅλας τὰς λευκάς ἐλπίδας ποῦ μῖς στέλλει ἡ παρὰδοσις, μαζὶ μὲ τὸν ποιητὴν Ἀγγελον Σικελιανόν, ποῦ, κοφητεῦσιν ἓνα τέτοιο μεγάλο ἔμπνημα, ἔγραψε τοὺς κατωτέρω χρηστικούς στίχους:

Πάθων τὸν μέγα ἀνῆφορο, τὴ νύχτα στρατοκόπος.

Σμιλάρι ἀκούω καὶ ὁ χτύπος του στὰ κορφοβούτια βοῦνιζει

—Ποῖος τὰ βοῦνὰ σφυροκοπᾷ καὶ γέμει ἀγὼν ὁ τόπος;

—Ἡ Ἑλλάδα ὁλόκληρη ἀγωνιᾷ καὶ μάγαρα σκαλίζει.

Π. ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ

Σκηναὶ τοῦ δρόμου.

Φρέσκα λουλούδια.